

[NIEUWS](#) > [OPINIE](#) > [ALGEMEEN](#)

OPINIE

Is federalisme met vier grensverleggend?

WILLEM SAS

Professor Publieke Economie aan Stirling University in Schotland en verbonden aan de KU Leuven

22 februari 2022 00:10

Wie een efficiënter en minder complex België wil, moet de juiste vragen durven te stellen. De rol van Brussel en de relatie van Vlamingen en Walen met hun hoofdstad is daarbij cruciaal.

Voor wie de Belgische staatsstructuur een te complex en inefficiënt kluwen vindt, waren de jongste weken hoopgevend. Zo schoten de voorbereidingen voor de grote burgerbevraging uit de startblokken, en becijferde een recente studie verschillende scenario's voor een efficiënter België. Voor het eerst in onze geschiedenis wordt oprecht nagedacht over staats hervorming, zonder taboes. Voor het eerst komen daarom de echte vragen naar boven, die alleen de burger kan beantwoorden.

Voor het eerst in onze geschiedenis wordt oprecht nagedacht over staats hervorming, zonder taboes. Voor het eerst komen daarom de echte vragen naar boven, die alleen de burger kan beantwoorden.

Die reflectie is nodig, want in België blinken we om historische redenen uit in complexiteit. In tegenstelling tot andere federaties waar afgelijnde deelstaten de lakens uitdelen naast een federale overheid, hebben we in België twee soorten regionale overheden. De gewesten met de grondgebonden bevoegdheden (zoals arbeidsmarkt, transport en mobiliteit) en de Gemeenschappen met de persoonsgebonden bevoegdheden (zoals onderwijs, welzijn en cultuur). In Brussel overlappen beide, en zijn dus vier overheden

actief: de federale, de Brusselse, en via de Vlaamse (VGC) en Franse

Gemeenschapscommissies (COCOF) ook de gemeenschappen.

De essentie

- **De auteur**
- Willem Sas is professor publieke economie aan de universiteit van Stirling in Schotland en verbonden aan de KU Leuven.
- **De kwestie**
- Wie een efficiënter en minder complex België wil, moet de juiste vragen durven te stellen.
- **Het voorstel**
- De rol van Brussel en de relatie van Vlamingen en Walen met hun hoofdstad is daarbij cruciaal.

Een minder complexe structuur zoals in Zwitserland of Duitsland heeft alvast één groot voordeel: transparantie. De kans zal groter zijn dat de kiezer weet wie welke lakens uitdeelt, en politici zullen minder snel weggomen met het excuus dat de bevoegdheid elders ligt. Minder postjes, meer slagkracht. Onderzoekers aan de universiteiten van Brussel, Namen en Luik onderzochten zo'n piste, het zogenaamde 'federalisme met vier'. In een eerste scenario gaan de gemeenschappen daarbij volledig op in de gewesten zodat alleen een Vlaams, Waals, Brussels en Duitstalig gebied overblijven. Dat is een primeur, die meteen ook vragen opwerpt.

Hoofdstedelijk karakter

Uit de studie blijkt dat beide gemeenschappen momenteel meer geld spenderen in de hoofdstad dan voorzien in de dotaties die hen financieren. Het hoofdstedelijke karakter van Brussel is de logische verklaring. Per leerling kost onderwijs meer, want met diversiteit komen meer uitdagingen, en aangezien Brussel een relatief jonge bevolking heeft, speelt ook een volume-effect. Maar ook de cultuurinstellingen zijn royaal gefinancierd, net omdat ze meer liefhebbers bedienen dan alleen de Brusselaars. Het tekort dat het Brussels deelgebied zou overnemen komt zo neer op 1,1 miljard euro in 2025, gelijk gespreid over Vlaamse en Franstalige scholen of instellingen.

Op zich is dat tekort niet onverwacht, en bevestigt het eerdere berekeningen die we uitvoerden voor het denkplatform '[Rethinking-Belgium](#)' [↗](#). Het betekent ook niet dat een formule met vier deelgebieden uitgesloten zou zijn. Zo becijfert de studie bijvoorbeeld een tweede scenario, waarin de VGC en COCOF blijven bestaan, en rechtstreeks gefinancierd en ingericht kunnen worden vanuit de nieuwe deelgebieden Vlaanderen en Wallonië. De band met Vlaanderen en Wallonië wordt in dat scenario dus niet volledig doorgeknipt.

Te klein

Een opvallender resultaat is dat Brussel het tekort van 1,1 miljard euro grotendeels zou dichtrijden als zijn financiering (gewestelijke belasting én dotaties) zou gebeuren volgens het werkplaatsprincipe in plaats van het woonplaatsprincipe. De Vlaamse en Waalse pendelaars die in Brussel werken, zouden dan belasting betalen in de hoofdstad.

Dat bewijst nogmaals dat het Brussels gewest te klein is, en opgesloten zit in zijn eigen economische achterland. In een alternatieve werkelijkheid waarin het Brussels deelgebied samenvalt met de vroegere provincie Brabant zouden eveneens meer uitgaven in het centrum (het huidige Brussels Gewest) gebeuren en meer van de inkomsten geïnd worden op basis van de woonplaats in het achterland (het huidige Vlaams- en Waals-Brabant). Het tekort van 1,1 miljard euro is dus de keerzijde van de Brusselse welvaartscreatie die niet terugvloeit via haar gewestelijke inkomsten, maar blijft hangen in het Vlaams en Waals Gewest.

Als we de band met Brussel niet willen loslaten, de Brusselse eigenheid willen respecteren, maar ook geen uitbreiding willen van het huidige Brusselse gewest, kunnen we dan blind blijven voor het gebrek aan financiering en samenwerking?

Rond andere metropolen zoals Parijs, Berlijn of Wenen speelt dat onevenwicht minder, aangezien die deelgebieden voldoende groot zijn. Een Brabants deelgebied zou bijvoorbeeld meteen de proporties hebben van Île-de-France, en één van de rijkste regio's van Europa worden. Grensoverschrijdende problemen rond mobiliteit of activering (Vlaamse vacatures invullen met meertalige Brusselaars) zouden eindelijk worden aangepakt.

De kernvragen, te beantwoorden in een burgerbevraging, liggen dan voor de hand. Als we de band met Brussel niet willen loslaten, de Brusselse eigenheid willen respecteren, maar ook geen uitbreiding willen van het huidige

Brusselse gewest, kunnen we dan blind blijven voor het gebrek aan financiering en samenwerking? Willen we op termijn (meertalig) Brussels onderwijs, en wie financiert en organiseert dat? Versterken we de metropolitane gemeenschap rond Brussel om samenwerking te bevorderen? Maken we van het federale niveau een spelverdeler voor grensoverschrijdende bevoegdheden? Kortom, kunnen we grensverleggend nadenken zonder de gewestgrenzen te verleggen?

LEES VERDER

[ALGEMEEN](#) [OPINIE](#)

Geef gevluchte Oekraïners een rol in de opvang van landgenoten

[PHILIP VERWIMP](#), [HOOGLERAAR ECONOMIE EN CONFLICTEN, SOLVAY SCHOOL, ULB](#)[ALGEMEEN](#) [OPINIE](#)

Van 'grote moderatie' naar 'groene inflatie'

[KOEN DE LEUS](#), [HOOFDECONOOM BNP PARIBAS FORTIS](#)[GESPONSORDE INHOUD](#)

Podcast | Moet u zich schuldig voelen als u online shopt?

De coronapandemie en de lockdowns gaven e-commerce een enorme boost. Maar hoe maken we e-commerce ecologisch verantwoord?

[ALGEMEEN](#) [OPINIE](#)

Activisme BP en Shell toont de juiste weg

[GEERT JANSSENS](#), [HOOFDECONOOM VAN ETION](#), [FORUM VOOR GEËNGAGEERD ONDERNEMEN](#)[ALGEMEEN](#) [OPINIE](#)

Nevenschade dreigt voor Europese banken

[MICHIEL DE MUYNCK](#), [DOCENT FINANCIËEL RECHT UNIVERSITEIT ANTWERPEN](#)[ALGEMEEN](#) [OPINIE](#)

Tijd voor een wapen dat geen slachtoffers maakt

[ANN DOOMS](#), [PROFESSOR VAKGROEP WISKUNDE EN DATA SCIENCE VAN VUB EN GESPECIALISEERD IN WISKUNDE VOOR DIGITALE TOEPASSINGEN](#)[ALGEMEEN](#) [OPINIE](#)

Sancties tegen Russische cryptoactiva zijn nodig

[ROBBY HOUBEN](#), [PROFESSOR UA VENNOOTSCHAPSRECHT](#)

6 van 100

[MEER LADEN](#)

Voor u geselecteerd

- [1 Empathisch onvermogen](#)
- [2 Nevenschade dreigt voor Europese banken](#)
- [3 Op de vlucht voor Poetin](#)

4 [Alleen CD&V kan beslissen over ontslag Beke](#)

5 [Gevecht over wet op kernuitstap is niet beslecht](#)

GESPONSORDE INHOUD

Tijd Connect biedt organisaties toegang tot het netwerk van De Tijd. De partners zijn verantwoordelijk voor de inhoud.

Podcast | Hoe maken we e-commerce ecologisch verantwoord?

'Tegen 2030 wil bpost de meest duurzame e-commerceoperator van Europa zijn', zegt Paul Vanwambeke, directeur stadslogistiek bpost. Lees...

'De volledige bedrijfsorganisatie moet de IT-afdeling beschouwen als partner'

Voor de pandemie toesloeg, stonden we al zeer positief tegenover wat we de Industrie 4.0 noemen. Lees meer

Leidt of lijdt de manager door het hybride werken?

Het is de rol van de leidinggevende zijn medewerkers te coachen om tot het verwachte resultaat te komen. Lees meer

Weet jij wat jouw klant wilt?

Als je weet wat je wilt en als je weet wat je klanten willen, dan is het soms verrassend eenvoudig om tot goede oplossingen te komen. Lees meer

Partner Content biedt organisaties toegang tot het netwerk van De Tijd. De partners zijn verantwoordelijk voor de inhoud.

'Het effect van een hoog loon verdwijnt na enkele maanden'

'Vandaag beheren we 19 miljard euro in duurzame strategieën'

Sociale vooruitgang financieren met aandelen en obligaties

'We moeten af van de schone schijn van het rekruteringsgesprek'

GESPONSORDE BEDRIJFSBERICHTEN

Deze berichten zijn ingezonden, de bedrijven zijn verantwoordelijk voor de inhoud.

SHAREHOLDER

Verwerving van een woonzorgcentrum met assistentiewoningen in Lier (BE) via een inbreng in natura

Door Care Property Invest